జ్యోతి మాసపత్రిక - 1965

కాటుక కంటి నీరు

"నువ్వు ఎక్కవలసిన రైలు ఎప్పుడూ జీవిత కాలం లేటు"...

విజయవాడ బస్టాండ్‌లో బందరు బస్ కోసం నానా యాతనా పడుతూంటే పైమాట గుర్తొచ్చింది. పక్కనున్న బందరుకే టికెట్ దొరకడం కష్టం అయి - దొరికిందీ అనుకునేసరికి మధ్యాహ్నం అయింది. చుట్టూ చూస్తుంటే మూడు వంతుల మొహాల మీద నిస్పృహా, ఆతృత, చిరాకు రాగం తానం పల్లవీ కలుపుతున్నాయి.

'చూడు బాబూ - నా జేబులో పర్స్ యెలా పోయిందో తెలియదు. ఉయ్యూరు వెళ్ళాలి. ఏమనుకోక నాకు టికెట్ తీసి పెట్టగలవా? అంత వరకూ...'

నన్ను ప్రశ్నించిన వైపు తిరిగాను.

తల పండింది. వయసుకన్నా, బాధల ప్రభావం శరీరాన్ని లొంగతీసుకున్నట్టుగా వుంది. మామూలు పంచె, ఖద్దరు లాల్చీ, అవయవాల అలసటని కొంతలో కొంత కప్పి పుచ్చుతున్నాయి. చేతిలో వేంకట్రామా అండ్ కో వారి సంచీ. ఆ శరీరం మీద నుంచి పదేళ్ళు తొలగిస్తే; కాదు, నా జ్ఞాపకాన్నే అన్ని సంవత్సరాలు వెనక్కి నెట్టగలిగితే -

ఇలాంటి మనిషిని చూసి వుంటానన్న ఊహ, చుక్కలా మెదుల్తూ మెదడంతా కుదుపుతోంది.

'అక్కడ దిగ్గానే బస్‌స్టాప్‌లో ఎవర్నయినా అడిగి ఇస్తా బాబూ...'

ఇటువంటి తాత్కాలిక ఆపదలు అసహజం కాకపోయినా – చాలామందికి యిలా అవసరాలు గడుపుకుందుకు ఒక ఎత్తుగా మారుతున్న యీ రోజుల్లోఅనుమానం కలగడం సహజం. ఆయనవైపు చూస్తే, తిరిగి గుర్తుచేసుకోలేని నా మెదడు వోడిపోయి – అప్రయత్నంగా ఉయ్యూరు టికెట్ తీయించింది. ఆయన కృతజ్ఞత చెప్పబోతూంటే 'ఫరవాలే లెండి" అన్నా.

'ఇంటి దగ్గర అదొక్కతే పిల్లల్తో అవస్థ పడుతూ వుంటుంది. పైగా జబ్బుమనిషి'....

బస్‌లో వెళ్ళి కూర్చున్నా, ప్రపంచం అభ్యుదయం వైపు యెంతో వేగంగా పరిభ్రమిస్తోంది. ఇటు వ్యక్తి కూడా యెన్నో జటిల సమస్యల్ని ఛేదించుకుంటూ బ్రతుకులో హర్డిల్స్ ఆడవలసి వస్తున్న రోజులివి. మనిషి కోసం యెన్నో సదుపాయాల్ని ప్రభుత్వం, జాతీయత అనే సముద్రం నుంచి మధించి తీస్తుంటే – మరో ప్రక్క మనిషిని వ్యక్తి పరమైన యిబ్బందులు చేదువైపు గెంటుకు పోతున్నాయి. సుఖాన్ని, దు:ఖాన్ని, ఆడంబరాల్ని, అవకాశాల్ని, పట్టుకున్న మనిషికి శాంతికూడా అశాంతే కలగజేస్తుంది.

'ఈ బస్‌లు వెంటనే బయలుదేరవు. ఈపాటికి పెళ్ళి కాస్తా అయిపోయి వుంటుంది....'

'అన్నీ యింతేనండీ... రైళ్ళు మాత్రం వేళకొచ్చాయా... మొన్న మెయిల్ ఆరుగంటలు లేటు. దాంతో నాకారువేలు నష్టం వచ్చింది...'

'పైగా ప్రాణాలకి భరోసా యేడ్చిందా అంట'...

పైకి నవ్వు తెప్పించినా, ఆ మాటలు నన్ను ఆలోచనల వలలోకి లాగాయి... ఉదయం యింటి దగ్గర కన్పించకపోతే నాన్న యీపాటికి శివతాండవం చేస్తుంటాడు. అలనాటి పార్వతీదేవి అంశ అమ్మలో వున్నా – భర్తలో లేని మూడోకన్ను, ఆయన నోరే అని నిర్ధారణ చేసుకుని, తాత్కాలిక రక్షణ శిబిరంగా వంటింటినే చూసుకుంటుంది ఆవిడ. ఇక ఆయన్ని శాంతింప చేసే ప్రమథ గణాలు – పక్కింటి రామచంద్రంగారు, 'వూరుకో నాయనా' అని చమత్కారంగా మందలించే దొడ్లో వాటా బామ్మగారు, 'మామయ్యా' అంటూ ఆయనలోంచి పుట్టే అగ్నిని – నిప్పుతోనే అటకాయించాలని చుట్ట అందించే సీత.

ఆరేళ్ళు హైస్కూల్లో, ఆపైన నాలుగేళ్ళు కాలేజీలో చదువుకున్నందుకు గుర్తుగా తనకో డిగ్రీ వుందని, తాననుకుంటే 'మొత్తం నీ చదువు తూకం మూడెకరాలు' అంటాడు నాన్న.

'చదువుకుని నామాట వినకుండా పోయావురా' అంటుంది అమ్మ.

'హాయ్ శంకరం బావా! నీ మెదడు బి.ఏ., ప్యాసయింది. దాని మార్కెట్ ధర నెలకు నూరు రూపాయలు మాత్రం. అప్పుడప్పుడు అపనిందలూ, అవమానాలూ అందుకుంటూ వుండాలి. నువ్వు పోగొట్టుకునేది వ్యక్తి స్వాతంత్ర్యం, పొందేది భావదాస్యం.'

'పెళ్ళి చేసుకో... వుద్యోగం రాక పోదు' చిన్నాన్న సలహా...

చిన్నతనం, ఆ తరువాత చదువు, ఆ పైన ఉద్యోగం, వాటి బాధ్యతలు,వీటి మధ్య వివాహం, భార్య వుక్కిరి బిక్కిరి చేసే ఆనందపు జల్లు, ఉండుండి అలకల గాలివానలు, ఆపైన పిల్లలు, తిరిగి వాళ్ళ పెంపకం, చదివించడం, సంఘంలో మారడానికి నడుంకు వ్యక్తిత్వం గడకఱ్ఱను ఆశయాల త్రాళ్ళు ముళ్ళు సడలించుకుంటాయి. వ్యక్తిత్వం పటుత్వం తగ్గి వెన్నెముకలో ఐక్యం అయిపోతూ వుంటుంది.

'చూడబ్బాయి!'.... చూశాను.

'ఏమిటి ఆలోచిస్తున్నావు?' ప్రక్కన కూర్చున్న పెద్దమనిషి అడిగాడు.

ఎలా చెప్పాలో తెలియక 'ఆచరించలేనిది, అందుకోలేనిది' అన్నాను.

ఆయన నవ్వేశాడు. 'నిజమే చెప్పావు. చెయ్యలేనివీ, చేతకానివే ఆలోచనలోకి వస్తాయిట'.

ఇంతలో వుయ్యూరులో ఆగింది బస్. దిగేవాళ్ళు దిగుతున్నారు. కండక్టర్ కూడా దిగి ప్రక్కనున్న కాఫీ హోటల్లోకి వెళ్లాడు.

"చూడు నాయనా... ఇదిగో టికెట్ డబ్బు' క్రింద నిలబడి కిటికీ గుండా అందిస్తున్నాడు, ఇందాకటి వ్యక్తి.

'అక్కరలేదు.... వుంచండి' అనాలనిపించింది. కానీ అవతల మనిషి నొచ్చుకుంటారేమో నన్న మొహమాటం చేత మారుమాట్లాడకుండా తీసుకున్నాను.

'సమయానికి సహాయం చేశావు. వస్తాన్నాయనా' అంటున్నారు, వెళ్ళిపోతూ.

ఆయనవైపే చూస్తున్నాను. ఎక్కడో చూశానీ మనిషిని. అందుకే 'చూడండి మేష్టారూ' అన్నా ఆత్రుతగా, అంతే. ఆయన నావైపు తిరగడం, నా జ్ఞాపకశక్తి అలసటని పోగొట్టుకుని విజయగర్వం చేత కళ్ళద్వారా ఆనందించడం అన్నీ జరిగాయి.

'సీతారామయ్య మేష్టారూ' అన్నా, నాకు తెలియకుండానే బస్ దిగాను.

'ఇందాకటి నుంచీ మిమ్మల్ని గుర్తు పట్టలేకపోయాను మేష్టారూ! మీ పేరు సీతారామయ్యగారు కదా...'

'ఔన్నాయనా...'

'నేను గుర్తున్నానాండి... శంకర్రావుని...' ఆయన గుర్తుచేసుకుంటున్నారు.

బడిపంతుళ్ళకు మరీ బాగా చదివే వాళ్ళూ, లేకపోతే పిచ్చగా అల్లరి చేసే వాళ్ళూ తప్ప గుర్తుండరన్న లోకోక్తి నిజమేనేమో... ఆ లెఖ్ఖనయితే నాది చిన్నప్పటి నుంచీ నాయనమ్మ అన్నట్టు అత్తెసరు చదువే. ప్రతీ పేపర్లో నూటికి డెబ్భై మార్కులు తెచ్చుకునే రమణ నాకు వింతగా కన్పించేవాడు. అలాగే రెండు జేబులనిండా జీళ్ళు పోసుకుని తింటూ ఆపైన పక్కవాడి కంపాస్ బాక్సులో పెన్సిల్స్ అవీ దొంగలించే సదానందం ఆశ్చర్యంగా ఉండేవాడే. రమణంత బాగా చదవడం, లేక సదానందంలా అల్లరి చెయ్య గల్గడం యీ నాటికీ నాకు తీరని కోరికలే. ఆ లెఖ్ఖన సీతారామయ్యగారికి నేను గుర్తులేక పోవడంలో అన్యాయం లేదు.

'మాకు హిస్టరీ, ఇంగ్లీషు చెప్పేవారు.'

'వూహూ' అంటున్నారాయన.

'ఓసారి నేను బొంబాయి ఎక్కడో గుర్తు పెట్టమంటే మద్రాసు దగ్గర నోట్ చేశానని, పేకబెత్తం...' ఆగాను.

'గుర్తొస్తోందోయ్ యిప్పుడు....' వార్ధక్యానికి విరుగుడయిన కళ్ళజోడులోంచి కళ్ళు మెరుస్తున్నాయి.....

'ఇప్పుడేం చేస్తున్నావు? ఉండటం యెక్కడ?'

'చిన్న ఉద్యోగం అండీ.... ఏదో బ్యాంక్‌లో...'

'మీ వాళ్ళంతా బావున్నారా? పెద్దవాడి వయిపోయావు. అప్పుడప్పుడు నీలాగే పలకరిస్తూ వుంటారు కొందరు. చాలా బావుంది నాయనా.'

'ఈ దేశంలో మేష్టరీ ఉద్యోగానికి పరపతి లేదురా' అంటాడు కాశీపతి, కాలేజీ లెక్చరర్‌గా నాలుగేళ్ళ అనుభవంతో. నే నొప్పుకోను దానికి. ఆత్మ తృప్తిని – అదీ ఉద్యోగం ద్వారా పొందగల్గేది ఒక్క ఉపాధ్యాయుడే ఈ దేశంలో.'

'ఎంతవరకూ ప్రయాణం?'

'బందరండి.'

ఇంతలో కండక్టర్ 'రండి, రండి' కేకలు మొదలు పెట్టాడు.

'ఎలాగూ బస్ దిగావు. మా యింటికి వచ్చి వెళ్ళవోయ్... నిన్ను చూస్తుంటే....' ఆగిపోయారాయన.

ఆయన మాట కాదనాలనిపించలేదు. కానీ, నేను వెళ్ళాల్సిన అవసరం గుర్తొచ్చి అన్నాను. 'మరి నన్ను నాలుగు గంటలకు వదిలెయ్యాలి మేష్టారు' అని.

ఇద్దరం పోస్టాఫీసు రోడ్డు గుండా వెడుతున్నాం. మేష్టారబ్బాయి రాజశేఖం గుర్తొచ్చాడు. అతను మాకన్నా ఓ క్లాసు ఎక్కువ చదువుతూ వుండేవాడు. అదే అడిగాను. ఆయన చటుక్కున నావైపు చూసి 'వాడు' అని ఆగిపోయారు.

ఇంతలో వీధిలో ఆడుకుంటున్న పసివాళ్ళలోంచి ఇద్దరు 'తాతయ్యా' అంటూ వచ్చి ఆయన్ని చుట్టు ముట్టారు. ఆయన మరీ చిన్నవాణ్ణి ఎత్తుకుని, రెండోవాడు పంచెపట్టుకుని వేళ్ళాడుతుంటే 'రావోయ్, ఇదే యిల్లు' అన్నారు.

పిల్లలతో ఆయన లోపలికి వెళ్లారు. చాలా సాదాగా ఏ దర్పంలేని వ్యక్తి చూపులా వుంది యింటి వాతావరణం. పాతకాలం నాటి మంచం. అవే కుర్చీలు, అద్దాలు పగిలిపోతే బీటల్లోంచి మాసిపోయి నవ్వే బంధువుల, దేవుళ్ళ ఫొటోలు. మేకున అద్దం... పక్కన గోడకు కాటుక మరకలు. నవ్వొచ్చింది. మేష్టారు మేష్టారేగాని మినిష్టర్ కాదుగా. అసాధారణంగా మేష్టారు బ్రతుకు వెళ్ళమార్చలేరని నాకు తెలిసిందే. ఐతే సాధారణంకూడా బాధకల్గించేదే అయినప్పుడు పైదాన్నే మనిషి వాంఛిస్తాడేమో... లేకపోతే ఆ యింటిని

యింకా లోతుగా పరీక్షించడం జరగకపోను. అలాగే కూర్చున్నా.

'కాఫీ తాగు బాబూ!'

'ఎందుకండీ ఇదంతా చాదస్తం....'

'అదేమిటి నాయనా! మా అబ్బాయిలాంటి వాడివే...'

'ఏమండీ... ఎవరూ వస్తా?' లోపలి నుంచి చిన్న పిలుపు వినిపించింది.

'మన శిష్యుడే... శంకర్రావు...'

'అలాగా... అమ్మాయేమో అనుకున్నాను.'

ఆవిడ లేచివచ్చింది నెమ్మదిగా.

'నువ్వెందుకు లేస్తావు? ప్రకాశాన్ని పిలవకూడదూ?'

'ఎంతసేపని ఆ గదిలో మగ్గిపొమ్మంటారు?'

వచ్చిన రాజేశ్వరమ్మగారిని చూసి 'నమస్కారమండీ!' అనగలిగాను మనిషిలో నాకు తెలిసిన పోలికలు చాలా మటుకు లేనేలేవు. నాకు కొత్తగా, ఆపైన భయంగా కన్పించినవి పీక్కు పోయిన, కొండెక్కిపోతున్న దీపాల్లాంటి కళ్ళు... బోసి మెడమీద పసుపు రంగు మిగుల్చుకుని ఆకర్షించే పుస్తెలతాడు... ప్రాణం అన్నది శరీరంలోని అన్ని అవయవాల లోనూ కాకుండా యెక్కడో ఒకచోటే, అదీ నామమాత్రంగా వేళ్ళాడుతోన్నట్టున్న ఆకారం. 'అచ్చు అబ్బాయిలా వున్నాడండీ' అంటోంది నోరు. ఆ భార్యా భర్తల చూపులు కలుసు కున్నాయి... అవిడేమనుకుందో లోపలికెళ్ళి పోయింది. దిష్టిబొమ్మ నడుస్తోన్నట్టుగా వుంది... ఏ చప్పుడూ లేదు.

'ఇదీ నాయనా, మీ మేష్టారికి మిగిలింది'

'ఆవిడకేమిటండీ జబ్బు?....'

'భగవంతుడు చేసిన అన్యాయం దాని నడుం విరగ్గొట్టింది. మనిషిగా ఏం చెయ్యలేని నేను దాన్ని రోగిష్టిదానిగా మార్చేశాను... ఆ రెండిటితో మంచాన పడింది."

'అదేమిటి మాష్టారూ! మరి రాజశేఖరం....'

ఆయన నెమ్మదిగా అన్నాడు.. 'వాడు పోయాడు నాయనా.. వాడుంటే మాకీగతి పట్టకపోను...'

'అరే' అన్నాను నొచ్చుకుంటూ

'నాలా కాకుండా పైకొస్తాడని దాని నగానట్రా అమ్మి చదువు చెప్పించాం. అలాగే చదువొచ్చింది. ఈలోపునే సరదాపడి పెళ్ళి చేశాం. ఇద్దరు నలుసులు కూడా బయలుదేరారు. కానీ మా దురదృష్టం – యేడాదిక్రితం భగవంతుడు వాణ్ణి మాక్కాకుండా చేశాడు...'

'చాలా అన్యాయం జరిగిందండీ'

'ఆఖరికి జబ్బు వాతపడ్డ అదీ, భర్త పోయిన కోడలూ, అప్పులతో మిగిలిన యీ

యిల్లు... యేదో క్రిందా మీదాపడి బ్రతుకుతున్నాం...'

'మరి...'

'అవున్నాయనా... యింకా పెళ్ళికి పార్వతి మిగిలే వుంది. దానంతటది చదివి మెట్రిక్ ప్యాసయ్యింది. ఇంటికోసం వుద్యోగం చేస్తానంటుంది - అది. పెళ్లి చెయ్యమంటుంది వాళ్ళమ్మ, కాదు, ఆ డబ్బుతో అమ్మను విశాఖపట్టణం తీసుకు వెడదామంటుంది పార్వతి. ఏం చెయ్యాలో ఏమనాలో తెలియక మౌనం వహిస్తాను నేను...'

నే నెరిగిన సీతారామయ్యగారు జవసత్వాలు కలిగిన మనిషి. వెనక రెండెకరాలు పొలం కలిగిన దిట్ట. ఇద్దరు కూతుళ్ళకు ఐదు రోజుల పెళ్ళిళ్ళు చేసిన మధ్య తరగతి కుటుంబీకుడు. క్లాసులో గంభీర కంఠంతో శ్రీకృష్ణదేవరాయు కొండవీడుని యెలా ముట్టడించిందీ చెబుతూంటే మా వళ్ళు గగుర్పొడిచేది. ఇంటికొచ్చి ఆ కంఠాన్ని అనుకరిస్తూ ఆడుకునే వాళ్ళం. అటువంటిది పదేళ్ళు తిరిగేసరికి కాలం ఆయన బ్రతుకుని విధి పేరిట ముట్టడి చేస్తే - పతనమయిన సామ్రాజ్యపు ప్రాకారంలా, క్రీనీడలా వున్న ఆయన్ని చూడలేక పోతున్నాను.

'భగవంతుడు తను తయారు చేసిన మనిషితో దొంగాట లాడుతాడు. భయపెడతాడు. ఒక్కొక్కసారి గిలిగింతలు పెడతాడు. ఆఖరికి తిరిగి తనలోకి తీసుకుంటాడు. ఆయనకు చేతకానిది లేదు... ఏ పని చేసినా ఆయనకే చెల్లింది' తాతయ్య వేదాంత ధోరణి గుర్తొచ్చింది. కోపం కూడా వచ్చింది.

'బాధపడకండి మేష్టారూ! మిమ్మల్నెలా వోదార్చాలో నాకు తెలియడం లేదు. చెప్పాలంటే భగవంతుడి మీద మీకు నమ్మకం వుందో లేదో తెలియదు గాని - మీ కుటుంబానికి చేసిన అన్యాయం చూస్తుంటే, నమ్మకం లేకపోవడమే మంచిదనిపిస్తోంది....'

ఆయన నవ్వాడు - చీకటిలా.

'లేదు నాయనా, అలా అనకూడదు... ఏం చేసినా ఆయనకే చెల్లింది... మనుష్యులు సంతోషాన్ని భరించగలరు గానీ దు:ఖాన్ని సహించలేరు. సంతోషం అనేది లోతైనా నీటిలో ఈతరాక గంతులు వేయడం లాంటిది. ఆ సమయంలో మనిషికి తను బ్రతకాలన్న ధ్యాస తప్పించి - యెలా బ్రతికి బయట పడడమో తెలియదు. అందుకే సంతోషంలో మనిషి తన పరిసరాలను మరిచిపోతాడు. ఆఖరికి భగవంతుణ్ణి కూడా - దు:ఖం అలాం టిది కాదు. నిండా నీటిలో తన్ను తాను రక్షించాలన్న ఆవేదన, హృదయపు ఆరాటం లాంటిది. అందుకే మనిషి అటూ యిటూ క్రిందా మీదా పడతారు... అంతా తెలుస్తూనే వుంటుంది... అదో చేదైన అనుభవం అయినా, వైశాల్యాన్ని, విజ్ఞతను పెంచుతుంది.'

నాకేమనాలో తెలియలేదు.. వింటూనే వున్నాను. ఇంతలో స్కూలు నుంచీ నాన్నా అంటూ వో చిన్నమ్మాయి వచ్చింది....

'నేను వెడతానండీ' అన్నాను.

'మంచిది నాయనా... చాలాకాలం తర్వాత కన్పించావు... యిటు వేపు వెడుతుంటే అప్పుడప్పుడు కన్పిస్తూ వుండు.'

'తాతయ్యా! పార్వతత్తయ్యొచ్చింది.' అంటూ ప్రకాశం వీధిలోంచి పరుగెత్తుకు వచ్చాడు... బయట రిక్షా ఆగిన చప్పుడు విన్పిస్తోంది...

ఎడం భుజంమీది పమిటని కుడి భుజంమీదకి లాక్కుంటూ, చిన్న సైజు సంచి వొక చేత్తో పట్టుకుని, రెండో చేత్తో జుట్టు సవరించుకుంటూ లోపలికి వస్తున్న అమ్మాయి 'నాన్నా' అంటూ సీతారామయ్యగార్ని చూసి ఆ పైన నా వైపు చూసి కంగారుగా లోపలకు వెళ్ళిపోవడం జరిగింది.

పార్వతి సీతారామయ్యగారి కూతరువడం నేను వూహించినది. పార్వతి మా మేష్టారమ్మాయి అయితే ఆయన చెప్పిన మాటలబట్టి డీలాపడ్డ తండ్రిని ఉద్యోగం చేస్తూ ఆదుకోవాలన్న ఆ అమ్మాయి నిర్ణయానికి ఎంతో సంబరపడతాను. అన్నగారు పోయి తమ యింట్లో రోజులు వెళ్ళదీస్తున్న రాజశేఖరం భార్యా, పిల్లల్ని అభిమానంగా చూస్తూ, మంచాన పడ్డ తల్లికి సేవలు చేస్తున్న కూతురుగా ఆ స్త్రీని నేను గౌరవిస్తాను.

కానీ, యీ నా అభిప్రాయాల వల్ల పార్వతికి ఏ మేలూ జరగదని, నా ఉద్దేశాలు తెలిసి పార్వతి నాకు కృతజ్ఞత తెల్పే అవకాశం కలగదనీ తెలుసు.

కష్టాలు యీడ్చి కొడుతూంటే పెళ్ళి యెలా చెయ్యగలనా అనే మీమాంసతో, ఆలోచనలతో తూట్లు పడిపోతున్న తండ్రితో తనకిప్పట్లో పెళ్ళి వద్దన్న పార్వతి మాటల వెనుక చేదు నిర్ణయానికి జాలిచూపే పరిస్థితిలో నేను లేను. అందగత్తె కాకపోగా, కనీసం డబ్బు సమకూర్చే అలంకారాలు లేక, అతి మామూలుగా పెళ్ళి కూతురుగా పార్వతిని చాలామంది యువకులు యే విధంగా విలువ కడతారో నేను వూహించనవసరం లేదు.

పదిరోజులనాడు అమ్మ వేడికోలు – సీత బలవంతం – ఇన్నిటినీ కాదనలేక నేను విజయవాడలో పెళ్ళి చూపులు తప్పించుకోలేకపోయాను. చిన్నాన్న చుట్టం చూపుగా విజయవాడ వెళ్ళిన నన్ను, అమ్మను బలవంతం పెట్టాడు.

'నన్నే పెళ్ళాడని ఆ అమ్మాయి, నిన్నేం బలవంతం పెట్టరు సరా?' అన్నాడు చిన్నాన్న.

'ఇంతకీ యెవరయ్యా మరిదీ?'

'మనవాళ్ళే, మనశాఖే. పైవాళ్ళ పిల్లని మీవాడు చేసుకుంటానన్నా, యెలాగూ నువ్వూ అన్నయ్యా పడనిచ్చేది లేదుగా.... వెంకట్రావుగారి అన్నగారి కూతురు. ఆయనగారికేం లేదుట. వీళ్ళు యేదో తంటాలుపడుతున్నారు...'

'అలాగా!'

'కట్నం గురించి ఆశ పెట్టుకోకండి మరి.'

'అయ్యో బాగానే వుంది.. ఇవన్నీ మీ అన్నయ్య వుంటే తేలేవిగా...'

'చూడమ్మా వదినా... నలభైఏళ్ళ కాపురంలో ఒక్క విషయంలోనూ, అన్నయ్యమాట నువ్వు కాదనలేదు. కనీసం శంకరం యే ఒక్క విషయంలోనయినా మీ యిద్దర్నీ కాదంటే నాకు చూడాలని వుంది.'

'వాడిని పాడు చెయ్యి నువ్వు.' అమ్మ నవ్వుతోంది.

'మనిషికి స్వంతంగా ఆలోచించే అవకాశం యివ్వడం నా ఉద్దేశం...'

ఆ మధ్యాహ్నం నేనూ, అమ్మా, సీతా వెళ్ళి పెళ్ళికూతుర్ని చూడ్డం జరిగింది...

అతి సాధారణంగా కూర్చుని, కళ్ళెత్తి నావైపు చూసింది. ఓ భయంకరమైన దుస్వప్నాన్ని చూస్తోన్నట్టు, భవిష్యత్‌లో రానున్న మహాప్రళయాన్ని వూహించి విల విల్లాడుతున్నట్టుగా వుంది ఆ చూపు. అందమైన వాటిని, నచ్చిన వాటిని చూస్తే కళ్ళల్లోసంతోషం రగుల్తుందంటారు. ఎందుకా అమ్మాయి నన్ను చూసి భయపడిందో నాకారోజు అర్ధం కాలేదు.

కానీ, యీ రోజు నాకర్ధం అయ్యింది. ఆ అమ్మాయి సీతారామయ్యగారి కూతురు పార్వతి. అందుకే నన్ను చూసి భయపడింది. అప్పులతో అంతంత మాత్రంగా వున్న పెంకుటిల్లు తన పెళ్ళిపేర పరులపరం అయితే, అస్వస్థతగా వున్న తల్లి మందులేక మరింత మాగిపోతే, పెళ్ళిఖర్చు తండ్రిని వీధిలో నిలబెట్టి వేలంవేస్తే, బొందులాగూ తమ్ముడూ, చిరుగు పరికిణీ చెల్లెళ్ల అర్ధాకలి కడుపులో ఆంతర్యం విచ్చుకుని రంకెలు వేస్తుంటే ఓ మొగవాడిని వశీకరించునే మాయలు, మంత్రాలు తనవద్ద లేవని తెలిసి నల్లబడింది. అందంగాలేని, ఆనందం యెరుగని మధ్యతరగతి మట్టిబొమ్మకు అత్యాశ అనే రంగులు పులుముకుంటే, పగిలిన తరువాతైనా పదిమందీ ఆక్షేపిస్తారన్న నిజం తెలిసిన మనిషి కావడం వల్ల నిరాశ దాచుకోలేక పోయివుంటుంది.'

'కట్నం యివ్వలేరుట వాళ్ళు' అమ్మ నాన్నతో చెప్పింది.

'వీడే దొరికాడా తేరగా...'

'అమ్మాయి యెలా ఉంది.'

'అంతంత మాత్రంగానే వుంది' సీత అంటోంది...

'మరి వీడేమంటాడు..'

నేను యేమీ అనలేని – అనకూడదనీ నాన్న వుద్దేశ్యం.

'వెళ్ళగానే ఏ సంగతీ జవాబు వ్రాయమన్నారు మీ తమ్ముడుగారు.'

'వాడొకడు.. దేశోద్ధారకుడు బయలుదేరాడు. సీతా, పిల్ల నచ్చలేదనీ కట్నం కావాలనీ రాసి పడెయ్'..

'బావకు నచ్చిందేమో' అని నాన్నతో అని, నా దగ్గరకు వచ్చి,

'నీకు గాని నచ్చితే చెప్పమంటున్నాడు, మామయ్య' అంది సీత.

'నాకు పార్వతి నచ్చిందా నచ్చలేదా? పార్వతి భయంగా నావైపు చూస్తున్న దృశ్యం

కన్పించింది, తిరిగి...

ప్రయాణం పొడుగునా జ్ఞాపకాలు నాతోపాటు తరుముకు వస్తున్నాయి. నన్ను చూసిన పార్వతి యేమనుకుంటుంది? తండ్రితో యేం చెప్పి వుంటుంది? దానికి ఆయన అలసిన గుండె యిచ్చిన తీర్పేమిటి? ఆలోచిస్తుంటే తలపోటు రాసాగింది... అయినా వాటినుంచి తప్పించుకో లేకపోయాను. ఊహలు వూడలై మెదడులో నాటుకుంటున్నాయి.

❖ ❖ ❖

'వాళ్ళకు యిది నచ్చిందంటరా' రాజేశ్వరమ్మగారు భర్తని అడుగుతోంది.

వాళ్ళకు కట్నం కావాలేమో యీ యిల్లు అమ్మి చేసేస్తాను పార్వతి పెళ్ళి... అదైనా సుఖపడితే చాలు'....

అంతకుముందే అక్కడకు వచ్చిన పార్వతి కంగారుగా అంటోంది. కంఠం అంతా కన్నీటితో తడిసింది.. మాటల చుట్టూ భయంకరమైన భవిష్యత్ అడ్డు తగులుతోంది.

'వద్దు నాన్నా వద్దు. ఈ యిల్లు అమ్మొద్దు.'...

అదేమిటే, ఆ సంబంధం మంచిదని పిన్ని వ్రాసింది...వాళ్ళది బందరేటగా'

'నీకు తెలియదమ్మా... వాళ్ళకి నేను నచ్చలేదు.. మన బీదతనం అసలే నచ్చదు.'

'నువ్వూరుకో... మీరు వెళ్ళిరండి వోసారి బందరు.'

"నాన్నా... అతనికిచ్చి నన్ను పెళ్ళి చెయ్యొద్దు. వాళ్ళు నేను నచ్చలేదని వ్రాశారుట. మీరు బాధపడతారని పిన్ని అలా రాసివుంటుంది. నిన్నొచ్చాడు. అతనే నాన్నా నన్ను చూసిన అబ్బాయి...'

పార్వతి పరుగున దొడ్లో చీకటిలోకి పారిపోయింది. పార్వతిని చూడలేక చంద్రుడు మేఘాల్లో దాక్కున్నాడు. నూతిగట్టుకు తలపెట్టుకుని చుట్టూ నిశ్శబ్దాన్ని భంగం చెయ్యలేక చిన్నగా యేడుస్తున్న పార్వతిని చూసి నల్లకాకి చీకట్లో తెల్లబోయి - ఆపైన అరుస్తూ పారిపోయింది. వేపచెట్టు వోదార్పుగా చేదుగాలి వరంగా వదిలింది. నూతిలోపల అట్టడుగు నీళ్ళలో కప్ప యేం చెయ్యలేక తలెత్తి లోపలకు వెళ్ళిపోయింది...

❖ ❖ ❖

అంతవరకూ ఆలోచించాను... యింకా... యింకా... ఆరాత్రి నా తలలో వెయ్యి యేనుగులు పరుగులు పెట్టాయి. వాటి పాదాలక్రింద సీతారామయ్య మేష్టారు, ఎముకల గూడు రాజేశ్వరమ్మగారు, చెదిరిన మబ్బు తునకలాంటి పార్వతి, విరిగిన పాలలాంటి పసివాళ్ళు దుమ్ములో అణవులవుతున్నారు.

లేచి వెంటనే వుత్తరం వ్రాశాను. ఆ తరువాత సీతతో మాట్లాడాను. మొదట వింతగా విన్న సీత, ఆపైన అనునయంగా తలూపి, సానుభూతిగా చూసి వంటింట్లోకి వెళ్ళింది. అత్తయ్యని పిల్చింది. మొదట అనుమానపడి, ఆ తరువాత ఆనందపడి, ఆ రెంటిని మించిన భయం పుట్టుకు వస్తే వణికిపోయి సీతను ఆసరాగా చేసుకుని భర్త గదిలోకి

వెళ్ళింది. ఆ గదిలో పెద్ద ప్రళయం రేగింది. గాలి వానగా మారింది. ఆ తరువాత హోరు సన్నగిల్లింది. వర్షం కుండపోత నుంచి, చినుకులుగా మారి మాయమైంది.

సీతారామయ్యగారి జవాబుకోసం యెదురు చూస్తున్నాను. ఆలోపున ఆశ, ఆత్రుత, ఆపైన ఆవేదన, మళ్ళీ ఆలోచన. ఆనాడు అంత చీకటిలోనూ బస్ స్టాండ్‌కు వెళ్ళి 'విజయవాడ వెళ్ళే బస్ ఉందా' అని అడిగాను.

'ఓ క్షణం క్రితమే వెళ్ళిపోయింది' అన్నారెవరో.

❖ ❖ ❖

తెల్లవారిన తరువాత ఒక ఉత్తరం అందుకున్నాను.

'శంకరానికి ఆశీస్సులు.

నీ ఉత్తరం అందింది. పార్వతిని పెళ్ళి చేసుకుంటాననీ, అందుకు మీ వాళ్ళు ఒప్పుకున్నారనీ వ్రాశావు. మొదట నేను ఆనందంతో ఉక్కిరి బిక్కిరయ్యాను. కానీ, రిటైర్డ్ బడి పంతులుగా నేను నీకేం యివ్వగలను చెప్పు.

ఇక పార్వతి గురించి. అది తన నీడని చూసి భయపడే ఆడపిల్ల. బ్రతుకు దాన్నా విధంగా పెంచింది. మరీ డబ్బున్న వాళ్లన్నా, మరీ త్యాగాలు చేసే వాళ్ళన్నా అది వొణికి పోతుంది.

నిన్ను మా యింట్లో చూసినప్పుడే మీ వాళ్ళను బలవంతంగా ఒప్పించి, యిలాంటి తెగింపు పని చేస్తావని దానికి తెలుసునేమో! నీ పేరెత్తితే పారిపోయింది.

'మన సుఖంపేర పార్వతి పెళ్ళి వెనక పడిపోతోంద'ని వాళ్ళమ్మ కన్నీరు పెట్టుకుంది. అవతల గదిలో తను పెళ్ళిచేసుకుంటే అంతంత మాత్రంగా వున్న మమ్మల్నీ, ఇంటినీ అన్యాయం చెయ్యడం అవుతుందని పార్వతి విచారపడుతోన్నట్టుగా వుంది. దాన్నీ, ఆఖరికి నన్ను నేనూ సముదాయించుకోలేని యీ వాతావరణం చూస్తే నా గుండె విలవిల్లాడుతోంది … దానికి వుద్యోగం కూడా దొరికింది. పార్వతి అంటుంది. 'నేను త్యాగం చెయ్యడం లేదు నాన్నా. నా ఆశయం తీర్చుకుంటున్నానంతే' అని…

నా వుత్తరం నీకు బాధ కల్గిస్తుందేమో. ఆఖరి మాటగా ఒకటి వ్రాయాలని వుంది… నిన్ను త్యాగానికి వుసి కొల్పేటట్టుగా చేసి నిద్రలేపిన నీ వ్యక్తిత్వం మీద నాకు నమ్మకం వుంది. చుట్టూ మా పార్వతిలాంటి వాళ్ళకు కొదవలేదు. అందులో యే వొక్క పార్వతికి నువ్వు భర్త అయినా నేను ఆనందిస్తాను. అప్పుడు పార్వతి కన్నీటికి కూడా విలువ కట్టిన వాడివవుతావు…

పరిస్థితులు మనిషిని వెనక్కు నెడుతుంటే ఆశయాలు మరింత బలవత్తరమవ్వాలి. నీ విషయంలో అది నిజం కావాలని కోరుకుంటున్నాను.

'సీతారామయ్య.'

❖